

274. 1.

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet betreffende het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's-Gravenhage, den 4 December 1936.

WILHELMINA.

274. 2.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is regelen vast te stellen betreffende het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Deze wet verstaat onder:

- a. „Onze Minister”: Onze Minister van Sociale Zaken;
- b. „verbindendverklaring”: de in artikel 2 bedoelde algemeen verbindendverklaring;
- c. „verbindend verklaarde bepalingen”: bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst, welke ingevolge artikel 2 algemeen verbindend zijn verklaard.

Artikel 2.

1. Onze Minister kan bepalingen van eene collectieve arbeidsovereenkomst, die in het geheele land of in een gedeelte des lands voor eene belangrijke meerderheid van de in een bedrijf werkzame personen geldt, in het geheele land of in dat gedeelte des lands algemeen verbindend verklaren. Deze bepalingen zijn dan, behalve in de gevallen door Onzen Minister uitgezonderd, binnen dat gebied verbindend voor alle werkgevers en arbeiders ten aanzien van arbeidsovereenkomsten, die naar den aard van den arbeid, waarop zij betrekking hebben, onder de collectieve arbeidsovereenkomst vallen of zouden vallen, hetzij deze arbeidsovereenkomsten op het tijdstip, waarop de werking der verbindendverklaring aanvangt, reeds gesloten zijn, hetzij zij daarna gesloten worden.

2. De verbindendverklaring geschiedt voor een tijdvak van ten hoogste één jaar. Het tijdstip, waarop de werking der ver-

bindendverklaring eindigt, kan daarbij niet later worden gesteld dan het vroegste tijdstip, waarop de collectieve arbeidsovereenkomst, hetzij ingevolge het bij die overeenkomst bepaalde, hetzij ingevolge artikel 19 der Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst zou kunnen eindigen.

3. Verbindendverklaring heeft geen terugwerkende kracht.

4. Indien de verbindend verklaarde bepalingen aannemingen van werk en overeenkomsten tot het verrichten van enkele diensten betreffen, vindt hetgeen in deze wet omtrent arbeidsovereenkomsten, werkgevers en arbeiders is bepaald, overeenkomstige toepassing.

5. Van de verbindendverklaring zijn uitgesloten bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst, die ten doel hebben:

- a. de beslissing van den rechter omtrent twistgedingen uit te sluiten;
- b. dwang uit te oefenen op werkgevers of arbeiders om zich bij eene vakvereniging van werkgevers of arbeiders aan te sluiten;
- c. eene ongelijke behandeling van georganiseerden en ongeorganiseerden teweeg te brengen;
- d. de arbeiders te betrekken bij de handhaving van regelingen betreffende de prijzen, die voor goederen of diensten door de werkgevers van derden gevorderd zullen worden, en betreffende de voorwaarden, waaronder door de werkgevers aan derden zal worden geleverd.

Artikel 3.

1. Elk beding tusschen den werkgever en den arbeider, strijdig met verbindend verklaarde bepalingen, is nietig; in plaats van zoodanig beding gelden de verbindend verklaarde bepalingen.

2. De nietigheid kan steeds worden ingeroepen door rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen van werkgevers of arbeiders, waarvan leden partij zijn bij eene arbeidsovereenkomst, waarop de verbindend verklaarde bepalingen van toepassing zijn.

3. Bij gebreke van bepalingen in eene arbeidsovereenkomst omtrent aangelegenheden, geregeld in verbindend verklaarde bepalingen, gelden die verbindend verklaarde bepalingen.

4. De in het tweede lid bedoelde vereenigingen kunnen van werkgevers of arbeiders, die in strijd handelen met verbindend verklaarde bepalingen, vergoeding vorderen van de schade, die zij of hare leden daardoor lijden. Indien deze schade niet op geld waardeerbaar is, zal als schadevergoeding eene som gelds naar billijkheid verschuldigd zijn.

Artikel 4.

1. De verbindendverklaring kan alleen geschieden op verzoek van den bedrijfsraad, of, bij het ontbreken daarvan, op verzoek van één of meer werkgevers of één of meer vereenigingen van werkgevers of arbeiders, die partij zijn bij de collectieve arbeidsovereenkomst.

2. De indiening van een verzoek tot verbindendverklaring moet geschieden met inachtneming van de daaromtrent door Onzen Minister gegeven voorschriften.

3. Door Onzen Minister wordt van de indiening van het verzoek mededeeling gedaan in de *Nederlandsche Staatscourant*. Daarbij wordt een termijn bepaald, binnen welken bezwaren schriftelijk bij hem kunnen worden ingebracht.

4. Onze Minister kan omtrent het verzoek tot verbindendverklaring het advies inwinnen van eene door hem aangewezen of samengestelde commissie.

5. De kosten, verbonden aan de behandeling van een verzoek tot verbindendverklaring, te berekenen naar een door Onzen Minister vast te stellen tarief, worden door den aanvrager gedragen. Onze Minister kan vorderen, dat de aanvrager voor de voldoening van die kosten eene waarborgsom stort. Het bepaalde in dit lid vindt geen toepassing, indien het verzoek tot verbindendverklaring uitgaat van den bedrijfsraad.

Artikel 5.

1. De beschikking, waarbij de verbindendverklaring wordt geweigerd, is met redenen omkleed.

2. De beschikking, waarbij de verbindendverklaring wordt uitgesproken, is met redenen omkleed, indien tegen het verzoek, als gevolg van de publicatie, bedoeld bij artikel 4, derde lid, bezwaren zijn ingebracht.

3. De beschikking, waarbij de verbindendverklaring wordt uitgesproken, houdt in:

a. eene opgaaf van de bepalingen, waarop de verbindendverklaring betrekking heeft;

b. eene opgaaf van het tijdstip, waarop de verbindendverklaring begint te werken en dat, waarop hare werking eindigt;

c. voor zoover noodig eene omschrijving van het gebied, waar en van de werkzaamheden, waarop de verbindend verklaarde bepalingen van toepassing zijn.

4. De in het eerste en tweede lid bedoelde beschikkingen worden openbaar gemaakt door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant*.

5. Van de verbindendverklaring wordt aanteekening gehouden in een register, dat ingericht is volgens voorschriften door Onzen Minister gegeven. De collectieve arbeidsovereenkomsten, waarvan bepalingen verbindend zijn verklaard, worden als bijlagen bij het register bewaard.

6. Het in het vorige lid bedoelde register met bijlagen ligt voor een ieder kosteloos ter inzage. Schriftelijke inlichtingen, het register betreffende, worden tegen betaling der kosten vanwege Onzen Minister aan een ieder verstrekt.

Artikel 6.

1. Onze Minister is bevoegd te allen tijde bij met redenen omkleede beschikking de verbindendverklaring in te trekken.

2. Intrekking van de verbindendverklaring heeft geen terugwerkende kracht.

3. De beschikking, waarbij de verbindendverklaring wordt ingetrokken, wordt openbaar gemaakt door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant*. Van de intrekking wordt aanteekening gehouden in het register, bedoeld in artikel 5, vijfde lid.

Artikel 7.

Het bepaalde in de artikelen 2 tot en met 6 vindt overeenkomstige toepassing, indien de verbindendverklaring betreft wijzigingen in de bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten, die ingevolge artikel 2 algemeen verbindend zijn verklaard.

Artikel 8.

1. Onze Minister kan bepalingen van eene collectieve arbeidsovereenkomst onverbindend verklaren, indien het algemeen belang zulks vereischt.

2. Indien Onze Minister overweegt één of meer bepalingen van eene collectieve arbeidsovereenkomst onverbindend te verklaren, geeft hij daarvan kennis aan hen, die bij de collectieve arbeidsovereenkomst partij zijn en stelt hen in de gelegenheid hunne bezwaren daartegen schriftelijk of mondeling kenbaar te maken. Voorts wordt door Onzen Minister de Hooge Raad van Arbeid ter zake gehoord.

3. Onverbindendverklaring heeft geen terugwerkende kracht.

4. De beschikking, waarbij de onverbindendverklaring wordt uitgesproken, is met redenen omkleed. Zij wordt openbaar gemaakt door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant*. Van de onverbindendverklaring wordt aanteekening gehouden in het register, bedoeld in artikel 5, vijfde lid.

Artikel 9.

1. Bij onverbindendverklaring van eene bepaling van eene collectieve arbeidsovereenkomst wordt deze bepaling geacht geen deel meer uit te maken van de collectieve arbeidsovereenkomst.

2. Elk op het tijdstip van het in werking treden der onverbindendverklaring bestaand beding tusschen een werkgever en een arbeider, berustende op de onverbindend verklaarde bepaling, is nietig.

Artikel 10.

Artikel 39, onder 3°, der Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie wordt gelezen:

„3°. Van alle regtsvorderingen betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, tot eene agentuurovereenkomst, tot eene collectieve arbeidsovereenkomst of tot algemeen verbindend verklaarde bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst;”.

Artikel 11.

Het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering ondergaat de volgende wijzigingen:

I. Het opschrift van de tweede afdeeling van den Tweeden Titel van het Eerste Boek wordt gelezen:

„Van de wijze van procederen in zaken, betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, tot eene agentuurovereenkomst, tot eene collectieve arbeidsovereenkomst, tot algemeen verbindend verklaarde bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst, of tot zekere aannemingen van werk.”

II. Artikel 125a wordt gelezen:

„De behandeling van zaken, betrekkelijk tot eene aanneming van werk, waarvan de kantonrechter zonder hooger beroep kennis neemt, tot eene arbeidsovereenkomst, tot eene agentuurovereenkomst, tot eene collectieve arbeidsovereenkomst of tot algemeen verbindend verklaarde bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst, geschiedt overeenkomstig de gewone regelen, voor zooverre daarvan bij de navolgende artikelen niet is afgeweken.”

III. Artikel 125f, eerste lid, wordt gelezen:

„Indien een van degenen, die partij waren bij eene collectieve arbeidsovereenkomst, zich, in verband met het bepaalde bij artikel 12 der wet op de collectieve arbeidsovereenkomst, of indien eene vereniging, als bedoeld in artikel 3, tweede lid, der wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten, zich, in verband met het bepaalde in dat lid, in eenig geding wenscht te voegen of daarin tusschen te komen, zal hij zulks kunnen doen in elken stand der zaak, zonder dat eenig verloop of incidenteele beslissing wordt vereischt.”

Artikel 12.

In artikel 13, zevende lid, van het Tarief van justitie-kosten en salarissen in burgerlijke zaken wordt de eerste zin van het bepaalde onder nummer 2° vervangen door:

„In zaken, voor het kantongerecht dienende, betrekkelijk tot eene aanneming van werk, waarvan de kantonrechter zonder hooger beroep kennis neemt, tot eene arbeidsovereenkomst, tot eene agentuurovereenkomst, tot een huurkoop, tot eene pacht-overeenkomst, tot eene collectieve arbeidsovereenkomst, of tot algemeen verbindend verklaarde bepalingen eener collectieve arbeidsovereenkomst, zijn geene griffierechten verschuldigd vóór de behandeling ter terechtzitting.”

Artikel 13.

Hetgeen nog ter voorbereiding van het in werking treden van deze wet en tot hare uitvoering noodig is, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Artikel 14.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel: „Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten”.

Artikel 15.

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te , den

De Minister van Sociale Zaken.

De Minister van Justitie,

274. 3.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. De ontwikkeling van het instituut der collectieve arbeidsovereenkomsten heeft in verschillende opzichten zegenrijke gevolgen gehad.

Zij heeft op uitgebreid terrein met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden orde en rust in het bedrijfsleven gebracht, waar vroeger onrust en onzekerheid heerschte en telkens strijd tusschen werkgevers en arbeiders over die arbeidsvoorwaarden, zij het ook op beperkt terrein, ontstond. Onder de werking der collectieve arbeidsovereenkomst kan de werkgever voor zekeren tijd zijn prijsberekningen maken op de basis van bepaalde arbeidsvoorwaarden, welke mede in acht genomen moeten worden door zijn georganiseerden concurrent, en is hij gewaarborgd tegen storing in den gang van het bedrijf door tusschentijdsche conflicten. Ook de arbeiders hebben er belang bij, dat de bedrijfsvrede niet telkens wordt verstoord. De ontwikkeling der collectieve arbeidsovereenkomst heeft voor hen bovendien het voordeel gebracht van een regeling hunner arbeidsvoorwaarden en rechtspositie op tal van punten, waarbij vergeleken de vroegere individueele wijze van bepaling van de arbeidsvoorwaarden tekort moest schieten.

Het kan intusschen niet ontkend worden, dat de bestaande vrijheid van de patroons en arbeiders om zich van een collectieve arbeidsovereenkomst, ook wanneer zij voor de groote meerderheid der bedrijfsgenooten geldt, afzijdig te houden, voor het op peil blijven en de verdere ontwikkeling van het instituut der collectieve arbeidsovereenkomsten een groot gevaar oplevert. Door die onthouding toch kunnen de niet door het collectief contract gebonden patroons slechtere arbeidsvoorwaarden toepassen en daarmee hun vakgenooten een scherpe concurrentie aandoen. Door zoodanige concurrentie geprikkeld, zijn tal van werkgevers, die de collectieve arbeidsovereenkomst eerst toepasten, er toe gekomen, het lidmaatschap hunner organisatie op te zeggen, ten einde langs dien weg hun vrijheid in zake de regeling van de arbeidsvoorwaarden te herkrijgen. Dit vergrootte dan voor de overige bij het collectief contract betrokken werkgevers weer de moeilijkheid om bij het eindigen daarvan een nieuw contract aan te gaan. Met name in tijden van neergang is de concurrentie der ongeorganiseerden sterk voelbaar en doet zij aan de geneidheid om collectieve arbeidsovereenkomsten af te sluiten, ernstig afbreuk.

Door de georganiseerde patroons zijn in den loop der jaren verschillende middelen toegepast om de concurrentie der ongeorganiseerden ten koste van de arbeidsvoorwaarden zooveel mogelijk tegen te gaan. Soms werd bepaald, dat de leden der contracteerende arbeidersorganisaties bij ongeorganiseerde patroons niet werkzaam mochten zijn onder minder gunstige voorwaarden dan in het collectief contract vermeld. Ook werd wel naar een verder gaand middel gegrepen, b.v. het verplichte lidmaatschap der contracteerende organisaties, zoodat — behoudens onbeduidende uitzonderingen — de werkgevers zich verbonden om uitsluitend georganiseerde arbeiders in dienst te

nemen en de arbeiders om uitsluitend bij georganiseerde patroons arbeid te verrichten.

De ervaring, met deze middelen opgedaan, heeft ze doen kennen als onvoldoende om het door de georganiseerde werkgevers en arbeiders beoogde doel, de gelijkmaking der arbeidsvoorwaarden in alle ondernemingen van een bedrijfstak, te bereiken en daardoor de concurrentie der ongeorganiseerden met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden te beletten.

Dit heeft er toe geleid, dat sinds tal van jaren uit de kringen van belanghebbenden bij de collectieve arbeidsovereenkomsten stemmen zijn opgegaan voor een wettelijke regeling van de verbindendverklaring.

Zoo verklaarde zich reeds in 1911 een commissie van 11 leden onder voorzitterschap van mr. H. L. DRUCKER in haar aan de Vereniging van voorzitters en secretarissen der Kamers van Arbeid uitgebrachte rapport betreffende de werking der wet op de Kamers van Arbeid en de in deze wet wenschelijk gebleken wijzigingen met op één na algemeene stemmen voor een wettelijke regeling van de verbindendverklaring.

Blijkens een tweetal adressen van de Commissie uit de werkgeverskringen ter bevordering van een wettelijke regeling van de verbindendverklaring der collectieve arbeidsovereenkomst, die in 1923 tot den Hoogen Raad van Arbeid werden gericht, hadden zich als gevolg van de actie dezer commissie dertig werkgeversverenigingen voor de verbindendverklaring uitgesproken.

De Hooge Raad van Arbeid, die naar aanleiding van de aan dit college in December 1920 voorgelegde vraagpunten betreffende bedrijfsorganisatie de wenschelijkheid van een wettelijke regeling betreffende de verbindendverklaring onder de oogen zag, verklaarde zich in overeenstemming met het prae-advies van Commissie XII van dien Raad in zijn advies van 9 April 1923 met een meerderheid van 23 tegen 6 stemmen daarvoor.

Daarop is in Juni 1925 een voorontwerp van wet betreffende de verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten bij den Hoogen Raad van Arbeid aanhangig gemaakt. In het desbetreffende advies van den Raad van 28 Mei 1926 sprak de meerderheid (21 tegen 15) als haar oordeel uit, dat het wenschelijk is de mogelijkheid te openen tot verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten door middel van een wettelijke regeling als die, welke aan het oordeel van den Raad onderworpen was.

In de Troonrede van 1929 werd medegedeeld, dat een wetsontwerp betreffende de publiekrechtelijke regeling der collectieve arbeidsovereenkomsten zou worden ingediend. Door verschillende omstandigheden is dit onderwerp echter nog blijven rusten.

De eerstondergeteekende heeft, na zijn optreden, aanvankelijk gemeend, bij het treffen van een regeling op het gebied van de verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten zich in zooverre te moeten beperken, dat niet de loonen, maar wel andere bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten zouden kunnen worden verbindend verklaard; hij heeft, overeenkomstig de door hem gedane toezeggingen, de mogelijkheid daarvan nader onder de oogen gezien. Daarbij is hij tot de overtuiging gekomen, dat op deze wijze een oplossing, welke voldoende steun biedt aan het instituut van de collectieve arbeidsovereenkomst, niet verkregen kan worden. In het hierbij aangeboden wetsontwerp is daarom de mogelijkheid tot verbindendverklaring van bepalingen, welke op de loonen betrekking hebben, niet uitgesloten.

De collectieve arbeidsovereenkomsten zijn, naar het oordeel van de ondergeteekenden, voor den behoorlijken gang van het bedrijfsleven, het bevorderen van de samenwerking tusschen werkgevers en arbeiders en het scheppen van redelijke arbeidsvoorwaarden van zoo groote beteekenis gebleken, dat het wegruimen van belemmeringen, die haar verdere ontwikkeling in den weg staan, van groot maatschappelijk nut is te achten.

Niet alleen zal een wettelijke regeling van de verbindendverklaring het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten bevor-